

Eläinlääkäriliiton eläinten hyvinvointipalkinto hevosten suuaurioita tutkivalle Kati Tuomolalle

Liiton viidennen eläinten hyvinvointipalkinnon sai eläinlääkäri, väitöskirjatutkija **Kati Tuomola**. Tutkimus on kansainvälisestikin merkittävää ja rohkeasti tehty. Palkittu on myös ansiokkaasti jakanut tietoa ja käytännöllisiä oppaita hevosten suuaurioihin ja suuterveyteen liittyen sekä eläinlääkäreille että alan harrastajille.

Teksti: Anna Parkkari

Eläinlääkäriliiton eläinten hyvinvointipalkinnon saaja eläinlääkäri Kati Tuomola tarkastaa suuta kilpailutilannetta perusteellisemmin. Kuvan hevonen on rauhoitettu.

”Palkittava on pelottomasti tarttunut hevosurheilun näkökulmasta arkoihinkin aiheisiin hevosten hyvinvoinnin parantamiseksi. Hän on myös onnistunut tieteen popularisoinnissa tuomalla korkeatasoisen tutkimuksen kansantajuisiksi ja siten lisännyt sen eläinsuojelullista vaikuttavuutta”, kertoo Eläinlääkäriliiton eläinsuojeluvaliokunnan puheenjohtaja **Maria Wahlfors**.

”Tuomola on tuonut asiaa aktiivisesti esiin laajemmalle yleisölle suunnatussa mediassa,

myös sosiaalisessa mediassa ja julkaissut laadukasta valistusmateriaalia hevosten omistajille hevosten suuterveydestä omalla verkkosivullaan.”

PITKÄ HARRASTUS JA TEHTÄVÄT KILPAILUELÄINLÄÄKÄRINÄ

Nuorena Tuomola innostui hevosista ja työskenteli ravitalleilla seitsemänä kesänä. Valmistuttuaan eläinlääkäriksi hän on vuodesta 2006 toiminut ravien kilpailueläinlääkärinä.

Kilpailueläinlääkäri on raveissa ylin eläinsuojeluvälvo. Tehtävään kuuluu valvoa eläinsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä muiden eläinten käsittelyä koskevien säännösten ja määräysten noudattamista.

”Lähes 10 vuotta sitten tuli raveissa vastaan hevonen, jonka suu oli lähdön jälkeen todella huonossa kunnossa, suun pehmytkudokset olivat laajalti aivan rikki. Suun ulkopuolella ei kuitenkaan näkynyt verta”, kertoo Tuomola. Kilpailueläinlääkärien ohjeen mukaan on tähän asti tarkistettu suut, joiden ulkopuolella on verta.

”Aloin pohti asiaa laajemmin pitäen epätodennäköisenä, että ylipäänsä vain yhdellä hevosella olisi suuvaurioita. Mietin osallistuneiden hevosten suun kuntoa ylipäänsä ja ehdotin alan keskusjärjestö Hippokselle, että esimerkiksi eläinlääketieteen opiskelija voisi tutkia suuremman määrän ravureiden suita.”

HYVINVOINTITUTKIMUS ALKOI 2017

Vuonna 2017 Hippoksessa silloin työskennellyt eläinlääkäri **Katja Hautala** edisti mahdollisuutta hevosten suiden tutkimiseen. Tutkimusaineisto kerättiin Suomen Hippos ry:n ravihevosten hyvinvointiprojektissa. Kymmenestä raviurheilutapahtumasta valittiin satunnaisesti 261 hevosta, joiden suiden etuosa käytiin systemaattisesti samalla tavalla läpi. Kirjuri kirjasi havainnot tutkimuslomakkeelle.

Muissa maissa on kilpailun yhteydessä tutkittu ruotsalaisten ravihevosten, islanninhevosten, poolo- ja laukkahevosten sekä ratsuhevosten (este-, koulu- kenttä- ja maastoratsastus) suuvammoja. Tutkimuksissa on käytetty erilaisia vammojen tarkastelutapoja ja luokittelujärjestelmää ja siksi tutkimukset eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään.

Tuomolan ja avustajan tutkimista ravihevosista 84 prosentilla oli akuutteja vammoja kuolaimen vaikutusalueella. Lieviä vammoja oli 21 prosentilla, kohtalaisia 43:lla ja vakavia 20 prosentilla tutkituista. Verta suun ulkopuolella havaittiin vain kahdella prosentilla tutkituista hevosista.

”Kuolaimiin liittyvät suuvammat ovat kipua aiheuttava hyvinvointiongelmia hevosille”, sanoo Kati Tuomola. ”Loimme kaikki erilaiset tuoreet vammat kattavan pisteytysjärjestelmän. Monet vammat olivat sekamuotoisia, jolloin ne luokiteltiin pahemman vaurion mukaan.” Myös vanhat vammat kirjattiin.

”Selvitimme myös milloin hevosilla oli seuraava kilpailu. Vakavan vaurion suusaan omaavista (51 hevosta) 65 % kilpaili uudelleen seuraavan kahden viikon aikana, 25 % seuraavan viikon aikana ja näistä kaksi hevosta tutkimusta seuraavana päivänä”, kertoo Tuomola.

Valmentajista monet olivat yllättyneitä kuullessaan hevosen suussa olevista vakavista vammoista. ”Kivun merkkejä ei aina tunnusteta, vaikka kipu vaikuttaa hevosen käyttäytymiseen ja ilmeisiin. Tutkimuksessa kaksi hevosta, joilla oli eniten vammoja suussa, olivat erittäin vaikeita tutkia.”

VALOKUVAUS NELLY

Kati Tuomola

- Eläinlääketieteen lisensiaatti, Helsingin yliopisto, nyt väitöskirjatutkija Helsingin yliopistossa, väitöstilaisuus ajoittune keväälle 2022.
- Eläinlääkäriyrittäjä yrityksessä Heppälääkäri, vuonna 2005 perustettu hevosten terveyden- ja sairaudenhoitoon keskittynyt yritys.
- Suorittanut ravikilpailuissa tarvittavan C-ajoluvan.
- Kirjoituksessa mainituista tutkimustiedoista on julkaistu suomeksi kaksi artikkelia ja englanniksi kolme vertaisarvioitua artikkelia, niiden tiedot ovat materiaalilistassa.

Tutkimuksessa tehty suutarkastus ei korvaa perusteellista suutarkastusta, jossa käytetään rauhoitusta, suunavajaa ja peiliä. Tällä kenttäoloihin sopivalla menetelmällä saadaan kuitenkin käsitys suun etuosasta, johon kuolain vaikuttaa.

RATSUHEVOSIA TUTKITIIN MYÖS

Kesällä 2018 ja 2019 tutkittiin 208 kenttäkilpailuhevosen suut. Kenttäratsuilla oli vähemmän ja lievempiä vaurioita kuin ravihevosilla. Vauriota oli kuitenkin 52 prosentilla tutkituista: hevosista 22 prosentilla vauriot olivat lieviä, 26:lla kohtalaisia ja 4 prosentilla vakavia. Tutkimuksissa riskitekijöiksi todettiin kenttähevosilla kuolaimen paksuus, rotu ja hevosen sukupuoli. Ravureilla kuolaimen tyyppi ja sukupuoli olivat riskitekijöitä.

Riskitekijöiden ja kohtalaisen tai vakavan suuvaurion yhteys ei välttämättä merkitse syy- ja seurausyhteyttä. Tulokset voivat kuvastaa myös eroja ohjaspaineessa. ”Tarkoituksenmukainen kuolainten käyttö perustuu paineeseen ja etenkin paineen oikea-aikaiseen poistamiseen hetkellä, kun hevonen alkaa suorittaa halutusti aikaisemmin opetettua tehtävää, esimerkiksi hidastaa tai kääntyä”, kuvailee Kati Tuomola.

Kummassakaan tutkimuksessa ei havaittu yhteyttä hevosen kilpailusijoituksen ja kohtalaisen tai vakavan suuvaurion välillä. Hyväkään kilpailusuoritus ei takaa, ettei hevosella voisi olla hyvinvointiongelmia, mutta toisaalta hyvä kilpailusuoritus on mahdollinen ilman kohtalaisia tai vakavia suuvaurioita.

”Hevosten kanssa toimivien ja kilpailujen järjestäjien on suositeltavaa ottaa suutarkastukset vakiintuneeksi käytännöksi, koska suuvauriot olivat yleisiä, vaikka ulkoista verenvuotoa ei ollut havaittavissa”, toteaa Tuomola.

AJATUKSIA VAURIOIDEN EHKÄISYYN

Kati Tuomola on tehnyt tietokirjailija **Nina Mäki-Kihniän** kanssa *Ravihevosen suutevyyden opas 2.0* -nimisen tietolähteen. Siinä suositellaan säännöllistä suun omatoimista tarkkailua sekä lepoa kuolaimen käytöstä, jos vaurioita havaitaan.

Tärkeää on myös opettaa hevonen kevyille ohjasuville. ”On mahdoton ajatus, että ohjaspaine voisi toimia sekä niin sanottu jarruna että kaasuna”, sanoo Tuomola.

Uusiin tilanteisiin tulisi mennä hevosen kanssa asteittain, eikä kerralla outoon vieraita hevosia kuhisevaan paikkaan kil-

Kilpailuissa tarkastettiin hevosen suun etuosaa. Palkitun Kati Tuomolan verkkosivulla on opas, jossa kerrotaan miten säännöllisen suun etuosan tarkastuksen voi tehdä.

TUOREITA HAVAINTOJA SYKSYLLÄ 2021

- Lokakuussa 2021 **Etelä-Suomen aluehallintovirasto** kertoi tarkastuksista kaksiiin raveihin ja yhteen kenttäratsastuskilpailuun, jotka järjestettiin elo-lokakuussa.
- Satunnaisotannalla tarkastettiin kymmenen kenttähevosta ja 72 ravihevosta. Kenttähevosista viidellä oli vaurioita suussa ja ravihevosista 58 prosentilla oli suussa vaurioita, josta kohtalaisia tai vakavia oli 57 prosenttia.
- Tiedotteessa läänineläinlääkäri **Tanja Häkkinen** sanoo: ”Kohtalaiset ja vakavat suuvauriot aiheuttavat epäilemättä kipua hevoselle. Eriytyisen tärkeää olisi antaa vauriolla riittävästi aikaa parantua.”
- Viranomaisvalvonnan tavoitteena on myös omavalvonnan, neuvonnan ja yhteistyön vahvistaminen.
- Avin tiedote on avoimesti luettavissa verkkosivuilla avi.fi, päiväys 12.10.2021.
- Suuvaurioaihe oli esillä **Yleisradion MOT-ohjelmassa** 18. lokakuuta 2021. Ohjelmassa käsiteltiin hevosten hyvinvointia.

paillemaan. Kotioloissa jo toimiva käytäntö ei välttämättä toimi oudoissa oloissa.

Ylipäänsä pitäisi tarkkailla ja siten myös oppia tuntemaan hevosen tunne-tila ja opettaa uusia asioita sen mukaan. Arkeen pitäisivät kuulua myös säännölliset hammastarkastuksen eläinlääkärillä ja tarvittava hoito.

”Hevosen perushyvinvointiin kuuluu lajinmukainen käyttäytyminen, hyvä kohtelu, joista jää positiiviset kokemukset sekä terveys. Nämä antavat hyvän pohjan uusien, stressaavienkin asioiden kohtaamiselle. ”Alalla toimivien pitäisi tuntea hevosiin liittyvät oppimisteoriat, jos halutaan kehittää ja muuttaa toimintaa eläinystävällisemmäksi.”

Aiemmin ajateltiin, että eläinten hyvinvointi on vapautta nälästä ja janosta, kivusta, epämukavuudesta, kivusta ja sairauksista, pelosta ja mahdollisuus normaaliin käyttäytymiseen. ”Nykyisin hyvinvointia lähestytään enemmänkin myönteisten mahdollisuuksien kautta”, kertoo Kati Tuomola.

Kirjoittaja on FM, lehden toimituspäällikkö.

MATERIAALIT:

Kuolaimiin liittyvien suuvaurioiden riskitekijöitä ravi- ja kenttähevosilla -artikkeli Suomen Eläinlääkärilehdessä 5/2021 syyskuussa, kirjoittajat Kati Tuomola, Nina Mäki-Kihniä, Anna Valros, Anna Mykkänen ja Minna Kujala-Wirth. Artikkelin avoimesti luettavissa Suomen Eläinlääkäriliiton etusivun uutisarkistosta, päiväys 1.9.2021

Kenttähevosien kuolaimiin liittyvät suuvauriot maastokokeen jälkeen -artikkeli **Bit-Related Lesions in Event Horses After a Cross-Country Test** julkaistiin maaliskuussa 2021 *Frontiers in Veterinary Science* lehdessä. Tällä linkillä pääset lukemaan kirjoitusta: doi.org/10.3389/fvets.2021.651160

Ravihevosien kuolaimiin liittyvien suuvaurioiden riskitekijät -artikkeli Tuomola K, Mäki-Kihniä N, Valros A, Mykkänen A, and Kujala-Wirth M. (2021) **Risk factors for bit-related lesions in Finnish trotting horses**. *Equine Vet J.* 2021; 53:1132–1140. Tällä linkillä pääset lukemaan kirjoitusta: doi.org/10.1111/evj.13195

Ravihevosien suuvaurioista kuolaimen alueella -artikkeli Suomen Eläinlääkärilehdessä 8/2019 joulukuussa, kirjoittajat Kati Tuomola, Nina Mäki-Kihniä, Anna Valros, Anna Mykkänen ja Minna Kujala-Wirth, luettavissa Suomen Eläinlääkäriliiton etusivun uutisarkistosta avoimesti, päiväys 6.11.2019

Edellä mainittu kirjoitus on lyhennelmä alkuperäisestä tieteellisestä tutkimuksesta, joka julkaistiin *open access* -julkaisuna vuonna 2019: Tuomola K, Mäki-Kihniä N, Kujala-Wirth M, Mykkänen A and Valros A (2019) **Oral Lesions in the Bit Area in Finnish Trotters After a Race: Lesion Evaluation, Scoring, and Occurrence**. *Front. Vet. Sci.* 6:206. Tällä linkillä pääset lukemaan kirjoitusta: doi.org/10.3389/fvets.2019.00206

Tuomolan yrityksen verkkosivuilla **Heppälääkäri.fi** on runsaasti kuvia ja tietoa hevosen suuterveydestä, muun muassa edellä mainittu Ravihevosen suuterveyden opas 2.0.

Ravihevosen suuterveyden opas 2.0 (2021), kirjoittajat Kati Tuomola ja Nina Mäki-Kihniä. Perustietoa ravurin suun vaurioista ja kuolainten käytöstä hevosen opettamisen näkökulmasta. Asiantuntijoina Anna Kilpeläinen ja Anna-Mari Olbricht. Oppaassa esitellään myös suututkimuksen tuloksia.

Tutkimuksen tekoon ovat eri tavoin osallistuneet ja auttaneet sitä edistymään:

Suomen Hippos, Suomen Ratsastajainliitto, hevosten omistajat, ratsastajat ja valmentajat kilpailuissa, eläinlääkäri Katja Hautala, eläinlääkäri Reija Junkkari, eläinlääkäri Pirkko Valmari, eläinlääkäri Mirjami Miettinen, professori emerita Riita-Mari Tulamo, avustajat FM Nina Mäki-Kihniä, Kirsi Norkio, Jarno Mäenpää ja Tuula Tuomola, professori Anna Valros, ELT, apulaissuututkimuksen professori Anna Mykkänen ja ELT Minna Kujala-Wirth.

Tutkimuksen rahoittajat:

Suomen eläinlääketieteen säätiö, Eläinlääketieteen tutkimuksen tukisäätiö (Mercedes Zachariassen rahasto), Suomen Kulttuurirahasto (Pirkanmaan rahasto), Orionin tutkimussäätiö, Juliana von Wendtin säätiö, Heli Castrén apurahaha (SEY, Suomen Eläinsuojelu), Erkki Rajakosken rahasto, Terveyden tutkimuksen tutkijakoulu - Helsingin yliopisto.